

УДК 336.221

JEL H21, H25, H32

DOI 10.32782/2617-5940.2.2024.2

Анатолій Гуцул

аспірант кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1323-2428>
E-mail: a.gutsul@i.ua

ПРИНЦИПИ ТА ФУНКЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Оподаткування – одне з першочергових питань внутрішньої політики будь-якої держави. Будь-яка адміністрація в розвинутих країнах має постійний пріоритет удосконалення податкової системи. Саме ця розбіжність у попиті на підвищення податкових зборів і попиті на створення сприятливих умов для вітчизняного підприємництва стає основною причиною змін у податковому законодавстві. Будь-де і будь-де, незалежно від обраної моделі економічного розвитку, оподаткування є обов'язковою частиною фінансової системи. Проблема в тому, що податок – складна категорія. Беручи до уваги податкові категорії в Україні, можна зробити висновок, що їх важко відокремити від складу відрхувань в інших країнах. Тому важливо визначити їх основні функції, принципи, елементи та процеси впливу на формування державної бюджетної політики. На сучасному етапі розвитку національної економіки її важлива позиція в довгостроковому ефективному зростанні залежить від якості управління в національній та місцевій фіскальних сферах. Як основний фінансовий план в Україні сьогодні державний бюджет є важливим механізмом перерозподілу фінансових ресурсів, забезпечення безперебійного функціонування національної економічної системи з одного боку та належного рівня соціальної безпеки з іншого. Важливого значення набуває ефективність дохідної складової державного бюджету з урахуванням поточних зовнішніх і внутрішніх негативних впливів (економічних і політичних). Враховуючи, що більшу частину доходів бюджету складають податкові надходження, аналіз цих тенденцій зумовлює актуальність теми наукового дослідження. **Метою дослідження** є визначення принципів оподаткування, їх характеристика та висвітлення основоположних принципів і засад податкової системи України. **Методи дослідження.** Для вирішення поставлених у роботі завдань на науковому рівні були використані такі методи дослідження: історичний (при вивченні історії становлення оподаткування прибутку підприємств); порівняльний аналіз (при вивченні економічних категорій, порядку оподаткування прибутку); статистичні та економічні методи (при вивченні тенденцій розвитку оподаткування, факторів, що впливають на розмір податкових надходжень). **Результати дослідження.** У статті дуже чітко визначено природу корпоративних податків та їх основні переваги та недоліки. Автор подав класичні підходи до сутності принципів оподаткування та додав свій, доповнивши його принципами ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та принципом розширеного відтворення. Обґрунтовують доцільність виділення інвестиційної функції прямих податків з підприємств. **Оригінальність дослідження.** Запропоновано новий підхід до класифікації принципів оподаткування, що включає принципи ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Це дозволяє більш комплексно оцінювати вплив податкової системи на фінансовий стан підприємств та економіку в цілому.

Ключові слова: оподаткування, принципи оподаткування, функції податків, інвестиційна функція, принцип платоспроможності, принцип ліквідності.

Anatoliy Gutsul

Postgraduate Student at the Department of Finance,
Odesa National Economic University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-1323-2428>
E-mail: a.gutsul@i.ua

PRINCIPLES AND FUNCTIONS OF BUSINESS PROFIT TAXATION

Abstract. Taxation is one of the primary issues of the internal policy of any state. Any administration in developed countries has a constant priority of improving the tax system. It is this discrepancy in the demand for increasing tax fees and the demand for creating favorable conditions for domestic entrepreneurship that is the main reason for changes in tax legislation. Anywhere and everywhere, regardless of the chosen model of economic development, taxation is a mandatory part of the financial system. The problem is that tax is a complex category. Taking into account the tax categories in Ukraine, we can conclude that it is difficult to separate them from the composition of deductions in other countries. Therefore, it is important to determine their main functions, principles, elements and processes of influence on the formation of state budget policy. At the current stage of development of the national economy, its important position in long-term effective growth depends on the quality of management in the national and local fiscal spheres. As the main financial plan in Ukraine today, the state budget is an important mechanism for redistributing financial resources, ensuring the smooth functioning of the national economic system on the one hand, and the appropriate level of social security on the other. The effectiveness of the revenue component of the state budget is of great importance, taking into account the current external and internal negative influences (economic and political). Given that the majority of budget revenues are tax revenues, the analysis of these trends determines the relevance of the topic of scientific research. **The purpose of the article** is to study the principles of taxation, their characteristics and highlight the fundamental principles and foundations of the tax system of Ukraine. **Research methods.** To solve the tasks set in the work at the scientific level, the following research methods were used: historical (when studying the history of the formation of corporate income taxation); comparative analysis (when studying economic categories, income taxation procedure); statistical and economic methods (when studying trends in the development of taxation, factors affecting the amount of tax revenues). **Research results.** The article very clearly defines the nature of corporate taxes and their main advantages and disadvantages. The author presented classical approaches to the essence of the principles of taxation and added his own, supplementing it with the principles

of liquidity, solvency, financial stability and the principle of extended reproduction. I substantiate the expediency of allocating the investment function of direct taxes from enterprises. **Originality of the research:** A new approach to the classification of taxation principles is proposed, including the principles of liquidity, solvency, and financial stability. This allows for a more comprehensive assessment of the impact of the tax system on the financial condition of enterprises and the economy as a whole.

Keywords: taxation, principles of taxation, functions of taxes, investment function, principle of solvency, principle of liquidity.

Вступ. Одним із істотних важелів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни є податки. Існуюча система оподаткування в Україні є постійно динамічною, тому потребує уважного ставлення до вивчення. Визначення сучасних тенденцій його розвитку дасть реальну можливість розробити основні шляхи його вдосконалення.

Економічною основою функціонування держави, очевидно, є податки, оскільки їх спрямування пов'язане із задоволенням суспільних потреб держави. Податки – це відображення економічних відносин між державою та платниками податків, що складаються в процесі примусового відчуження частини отриманого прибутку суб'єктів господарювання на користь держави для забезпечення фінансування витрат останньої.

Літературний огляд. Проблеми визначення сутності прямого оподаткування суб'єктів господарювання та його методологічних засад є актуальними для багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків. Найбільш вагомий внесок у розвиток теорій та практики прямого оподаткування здійснили А. Сміт [12], Дж. Кейнс [11], Т.П. Добрунік [3], Н.О. Лобода [5], О.М. Чабанюк [5], С.В. Скрипник [8], Р.В. Лавров [8], І.В. Шепель [8], О.Є. Сушкова [9], Є.С. Осадчий [9], Т.В. Чижова [10] та інші науковці.

Методологія. Для вирішення поставлених у роботі завдань на науковому рівні були використані такі методи дослідження: історичний (при вивченні історії становлення оподаткування прибутку підприємств); порівняльний аналіз (при вивченні економічних категорій, порядку оподаткування прибутку); статистичні та економічні методи (при вивченні тенденцій розвитку оподаткування, факторів, що впливають на розмір податкових надходжень).

Основна частина. Податкова реформа полягає у визначенні принципів оподаткування та доведенні їх до раціональної реалізації. Податкові принципи є джерелом формування податкового законодавства, орієнтують діяльність із забезпечення і застосування норм, мають визначальний вплив на формування масової та професійної правової свідомості, а також є надійним критерієм, що характеризує рівень регулятивності та впорядкованості реалізованих суспільних відносин. У державному законодавстві як національні, так і міжнародні мають бути враховані при прийнятті, зміні чи скасуванні нормативних актів [1].

У науково-практичному коментарі до Податкового кодексу України принципи оподаткування визначено як основні керівні ідеї, на яких ґрунтується податкова система держави, основні принципи, відповідно до яких відбувається встановлення та справляння податків і зборів.

На думку О.С. Башняка, принципи оподаткування – це такі основні ідеї, основоположні положення, нормативно-правові принципи, що складають основний зміст податкового права, мають імперативний характер і визначають загальну спрямованість правового регулювання суспільних відносин з питань оподаткування. На думку О.С. Башняка, принципи оподаткування цілком можуть слугувати важливими напрямками в законодавчому процесі, правотворчості та систематизації, тлумаченні та застосуванні права. Це означає, що, приймаючи, змінюючи чи скасовуючи нормативні акти, законодавець має враховувати перелічені принципи національного та міжнародного права.

О.С. Башняк до конституційних засад формування принципів оподаткування відносить такі (рис. 1):

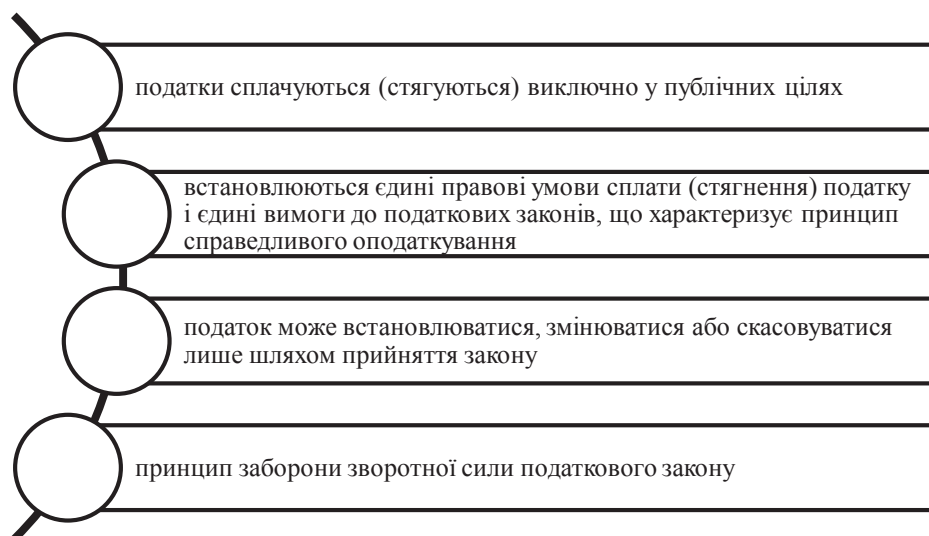

Рис. 1. Принципи оподаткування за О.С. Башняк

Джерело: складено автором на основі [3, с. 235–244]

Вперше принципи оподаткування були сформульовані А. Смітом, який обґрунтував чотири принципи, що лежать в основі сучасної податкової системи: пропорційність оподаткування, визначеність, зручність і справедливість. «Громадяни повинні платити державі пропорційно своїм доходам», – стверджував А. Сміт [5, с. 228–234]. Податок і все, що в нього входить, повинно бути чітко, чітко і зрозуміло визначено для платника. Автор зазначив, що податок потрібно стягувати тоді, коли його найзручніше сплачувати. Справедливість податку полягає в тому, що його розмір відображає матеріальне становище платників, оскільки податок має бути необтяжливою часткою доходу громадян.

У своїх працях Д. Рікардо підтримував і розвивав думку А. Сміта. Він стверджував, що «найсправедливіший той податок, який є найменшим». А саме – справедливість податку має бути першочерговим поштовхом для формування системи оподаткування та правильних ефективних відносин між суб'єктами податкової системи.

Основні принципи податкового законодавства, викладені у статті 4 Податкового кодексу, знаходять своє відображення в інших статтях ПК, де розглядаються питання правового регулювання встановлення і сплати окремих видів податків та їх адміністрування. Принципи, проголошені у статті 4, мають використовуватися насамперед на етапі встановлення податків, їх основних параметрів, а також при внесенні змін до окремих параметрів податку [2].

Податкова система має бути взаємопов'язаним цілим широким спектром податкових принципів.

Податкова система є правильно організованою лише тоді, коли вона дотримується таких основних принципів. Першим серед них є принцип економічної ефективності, згідно з яким податкова система не повинна перешкоджати розміщенню ресурсів. Принцип економічної ефективності, пов'язаний з іншими принципами оподаткування, означає, що рівномірно розподілений податковий тягар не дозволяє ефективно використовувати ресурси конкретно для економіки продукції в масштабі всієї національної економіки одночасно відповідно до критерії справедливості та нейтральності оподаткування.

Відповідно до принципу ефективності, податкова служба не повинна переслідувати єдину податкову мету, характерну для її діяльності, яка є своєрідним податковим макіавеллізмом – намаганням зібрати податки в максимальному обсязі, незалежно від можливостей економіки. Оскільки в цьому випадку блокується розміщення ресурсів, податкова система стає гальмом економічного зростання.

Безперечно, це безпосередньо пов'язано з адміністративною ефективністю оподаткування, яка, у свою чергу, може бути вимірною показником «безпосереднє відчуття податкового тягара платниками». Цей захід впливає на силу опору фіскальним зусиллям держави. Розподіл податкового тягара має лягати порівну на певну категорію платників податків, а також у встановлених для кожної з цих категорій межах. Податкова політика не повинна будуватися на негнучкій основі щодо розподілу цього тягара. Його суворе дотримання або часті грубі порушення мають дуже сильний наслідок – масове ухилення від сплати податків.

Жодній країні світу не вдалося досягти рівності, справедливості та правдивості у розподілі податкового тягара. Швидше за все, неможливо винайти систему оподаткування, яка за своєю справедливістю задовольняла б абсолютно всіх раціональних платників податків. Проте прагнути не допускати значних диспропорцій у розподілі податкового тягара між різними категоріями платників податків (за соціальним складом, професією, місцем проживання тощо) і не допускати неоднакових рівнів оподаткування для осіб з однаковою рівністю [4].

Податкове навантаження – це агрегований критерій, який характеризує обсяги списання податків на мікро- або макрорівні. Чи існує різниця, за умови переважання, пов'язаного з розміром податкового тягара, між країнами з високим рівнем оподаткування та країнами з щедрим підходом до розміру списання податків. Характерними рисами податкового навантаження для вітчизняної економіки є його пропорційність аналогічним показникам розвинених ринкових країн та нерівномірність розподілу між суб'єктами господарювання. Це пояснюється значними масштабами ухилення від сплати податків та наявністю значної кількості податкових пільг.

Дотримання принципу забезпечення максимальної зручності для платника податків є важливим завданням для держави, яка виступає в якості суб'єкта, орієнтованого на економіку. Зручність платника податків – це не лише правильне встановлення строків сплати податків, їх відстрочення та розстрочення, а й чіткість норм та правил податкового законодавства. Законодавча доступність норм податкового законодавства для всіх категорій платників є метою законодавців усіх країн світу, але ніде не можна сказати, що ця мета досягнута на 100%.

Податкове законодавство має бути стабільним. Стабільність податкового законодавства означає, що норми та правила у сфері податкових відносин не підлягають змінам.

Відповідно до цього принципу не можна змінювати податкове законодавство протягом фінансового року та не слід змінювати правила пільг і преференцій (скасовувати) раніше встановленого законодавцем терміну. Не менш важлива стабільність податкового законодавства протягом ряду років – реформи, щороку неможливі суттєві зміни. Усі великі інвестори у всіх світових компаніях розглядають нестабільність податкового законодавства як привід для розміщення міжкраїнних (чи територіальних) зон, несприятливих для інвестування та підприємництва [6].

У більшості країн норми податкового законодавства не можуть бути змінені не тільки в поточному, але і в наступному фінансовому році. У всіх країнах є правила, які говорять про те, що між моментом прийняття нових податкових змін і моментом набуття ними чинності має пройти тривалий період – розтяжка.

Принцип стабільності закріплено в Податковому кодексі України, де встановлено, що зміни до будь-яких елементів податків і зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду. У новому бюджетному періоді діятимуть нові правила та ставки податків і зборів. Зміна податків і зборів, їх ставок і податкових пільг протягом бюджетного періоду не може відбуватися. Принцип стабільності підтримує стабільність на двох рівнях:

а) платник – у цьому випадку він привикає, приєднується до податкових рахунків, забезпечує найбільше ефективне використання своїх можливостей і коштів;

б) податкового органу – в цьому випадку створюються явні облікові та контрольні механізми, становляться документооборот, інструкції та ін. д.

Дійсно, стабільність відображається через принцип гнучкості, хоча ці два принципи часом ідентифікуються як альтернативні принципи. Спокійний податок, який не змінюється, рано чи пізно стане незбалансованим. Вона повинна змінюватися під впливом складної економічної ситуації, а часом давати поштовх для її розвитку. Таким чином, гнучкість податкового механізму є одним із термінів податкової стабільності в цілому.

Безумовно, рівність платників податків перед законом є одним із найвагоміших канонів податкових систем. Про цей принцип можна сказати, що в багатьох країнах і розвинених країнах він майже повністю дотримується, а в бідних і відсталих країнах майже завжди порушується.

Рівноправність платників податків передбачає їх загальні та рівні права, а також відповідальність у сфері оподаткування. Не можна приписувати права чи обов'язки, які не можуть належати іншим.

Взаємністю з критерієм економічного потенціалу можна керувати згідно з теоретичним правилом: у межах рівних податків на однакові економічні можливості, що виявляються у розмірі доходу, обсязі споживання, вартості майна платника, повинні мати однакові наслідки, спричинені податковим тягарем. Якщо податки викликали однакові економічні та соціальні наслідки для всіх платників, то є підстави говорити про відповідність принципу справедливості (рівності) в оподаткуванні принципу економічної ефективності та політичної нейтральності податкової системи.

Одним із основних принципів розвиненої цивілізованої податкової системи є принцип доступності та відкритості податкової інформації. Найважчим є принцип відкритості та доступності інформації з усіх питань оподаткування, який необхідно послідовно реалізовувати. Це означає, що не може бути жодного документа, пов'язаного з податками, до якого платники податків не мають доступу. Реалізація цього принципу на місцях означає, що податкові адміністрації повинні надавати будь-яку інформацію про регулювання у сфері податків будь-якій особі, яка її запитує. У розвинених країнах податкові органи повинні безкоштовно показувати всі джерела податкового законодавства, надавати роз'яснення та консультації на вимогу заявника. Вони мають право стягувати плату за надання копій інформації, крім випадків, коли єдиними додатковими послугами, що надаються, є відповідно перенесення

інформації на інший носій або складання тематичних добірок. Перші дві лінії цих видів послуг також надаються безкоштовно [8].

Отже, взаємозв'язок і комунікація податкової системи з платником податків і контролюючими органами є ключовими для слабкого функціонування податкової системи країни. Реформа податкової системи має ґрунтуватися на принципі фіскальної ефективності. Саме формування дохідної частини бюджету на належному рівні, що забезпечить виконання державою своїх функцій, а саме: досягнення рівності податкового навантаження, рівної напруги між платниками, соціальна справедливість, стабільність, гнучкість – запорука ефективності податкової системи.

Усі принципи, згадані вище, перегукуються з принципами, закріпленими у Всесвітньому податковому кодексі *soi-disant*, положення якого є майже рекомендаційними. Розробляючи Кодекс, розробники виходили з певних загальних принципів і положень, які різною мірою знайшли своє відображення в документі, а саме [9]:

- єдиної системи оподаткування доходів на відміну від окремих законів про оподаткування доходів;
- відсутність захисних фіскальних заходів як передумови інтеграції у світову економіку;
- відмова від податкових пільг та звільнення від сплати податків, заміна, у разі необхідності, підтримки виробників та/або споживачів;
- врахування національних особливостей;
- орієнтація податку на доходи фізичних осіб більше на соціальну справедливість, ніж на мету отримання доходу;
- врахування фактору інфляції.

Як відомо, податки виконують низку функцій, зумовлених їх економічною природою, і, у свою чергу, є визначальними у формуванні податкової системи країни. Функції податків і загальної податкової системи як фінансової категорії є похідними від функцій фінансів – розподільної та контрольної. Податки мають безпосереднє відношення до розподільної функції, оскільки перерозподіляють вартість створеного ВВП між державою та юридичними та фізичними особами. Водночас вони являють собою централізацію ВВП у бюджеті для загальносуспільних потреб і виконують фіскальну функцію.

Функції також визначають сутність і зміст податку та податкових правовідносин, хоча єдиного погляду на їх класифікацію вчених немає. У класичній економічній літературі (наприклад, у класичній праці Адама Сміта «Багатство народів») прийнято виділяти такі функції: фіскальну, контрольну, регулюючу та мотивуючу (див. табл. 1).

Таблиця 1

Функції податків

Функція	Сутність функції
Стимулююча функція податків	Це надання: знижок; вилучень; податкового кредиту; територіальних пільг; інших пільг
Фіскальна функція податків	Це визначення: податкової бази; видів податків; структури податкової системи; ставок податків; джерел їх сплати
Контрольна функція податків	Це встановлення: штрафів; пені; адміністративної та кримінальної відповідальності; санкцій.
Регулююча функція податків	Це вирівнювання: соціальної нерівності; територіального дисбалансу; умов господарювання.

Джерело: складено автором на основі [10, с. 131–136]

І. Самсін зазначає, що реалізація податкових функцій безпосередньо пов'язана з принципами, закладеними в ньому та реалізованими в певному виді податку. Принципи оподаткування реалізуються через конкретні проями, які характеризують особливості цього специфічного механізму. Податковий кодекс України опрацьовує поняття податкового обов'язку. Тому стаття 36 Кодексу має назву «Податковий обов'язок» і проголошує: «Податковим обов'язком є обов'язок платника податку самостійно обчислити, визначити та/або сплатити розмір податку та збору в порядку і строки, визначені цим Кодексом, актами з питань митної справи...» [9].

Висновки. Таким чином, слід зазначити, що розбіжності між дослідниками принципів оподаткування є скоріше формальністю, яка походить від зміни чи ізоляції підходів, але всі науковці мають однакову точку зору під час обговорення оптимізації рівня оподаткування в підприємницькому секторі економіки та впровадження такої податкової системи, яка б підтримувала розвиток підприємництва. Принципи побудови податкової системи мають полягати в узгодженні двох основних вимог щодо задоволення фіскальних потреб держави та врахування інтересів платників податків.

Список використаних джерел:

1. Державний веб-портал бюджету для громадян: офіційний веб-сайт. URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
2. Для пільг війна скінчилася. Держава повертає бізнесу мирні правила оподаткування. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/1/694463/>
3. Добрунік Т.П. Оподаткування малого бізнесу в Україні: реалії сьогодення та перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Випуск 76. С. 235–244. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.76-34>
4. Зіграти на 2%. Хто скористався податковим поспіхом уряду. URL: https://lb.ua/economics/2023/02/09/545260_zigrati_2_hto_skoristavsya.html
5. Лобода Н.О., Чабанюк О.М., Мосолова Ю.О. Спрощена система оподаткування як мікроекономічний фіскальний регулятор. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 228–234.
6. Національна стратегія доходів до 2030 року. Міністерство фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua>
8. Скрипник С.В., Лавров Р.В., Шепель І.В. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>
9. Сушкова О.Є., Осадчий Є.С. Роль платників єдиного податку у формуванні фінансового-економічного потенціалу регіонів України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8346>
10. Чижова Т.В. Єдиний податок та його роль в сучасному підприємницькому просторі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Випуск 41. С. 131–136. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-41-24>
11. Кейнс Дж. Загальна теорія зайнятості, процента і грошей. 2009. 960 с.
12. Сміт А. Багатство народів: Дослідження про природу та причини добробуту націй : книга / пер. з англ. О. Васильєв, М. Межевікіна, А. Малівський. Київ : Наш формат, 2018. 736 с.

References:

1. Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian: ofitsiinyi veb-sait [State web portal of the budget for citizens: official website]. Available at: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
2. Dlia pilh viina skinchylasia. Derzhava povertaie biznesu myrni pravyla opodatkuvannia [The war is over for benefits. The state returns peaceful taxation rules to business]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/12/1/694463/>
3. Dobrunik T. P. (2022) Opodatkuvannia maloho biznesu v Ukraini: realii sohodennia ta perspektyvy [Small business taxation in Ukraine: current realities and prospects]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, vol. 76, pp. 235–244. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.76-34> (in Ukrainian)
4. Zihraty na 2%. Khto skorystavsia podatkovym pospikhom uriadu [Play at 2%. Who took advantage of the government's tax haste]. Available at: https://lb.ua/economics/2023/02/09/545260_zigrati_2_hto_skoristavsya.html
5. Loboda N. O., Chabaniuk O. M., Mosolova Yu. O. (2021) Sproshchena systema opodatkuvannia yak mikroekonomichniy fiskalnyy rehuliator [Simplified taxation system as a microeconomic fiscal regulator]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 4, pp. 228–234. (in Ukrainian)
6. Natsionalna stratehiia dokhodiv do 2030 roku. Ministerstvo finansiv Ukrainy [National Revenue Strategy until 2030. Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: https://www.mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf
7. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI]. Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua>
8. Skrypnyk S. V., Lavrov R. V., Shepel I. V. (2023) Oblik i opodatkuvannia subiektiv maloho pidpriemnytstva [Accounting and taxation of small business entities]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 52. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-61>
9. Sushkova O. Ie., Osadchyi Ye. S. (2020) Rol platnykiv yedynoho podatku u formuvanni finansovoho-ekonomichnoho potentsialu rehioniv Ukrainy [The role of single tax payers in the formation of the financial and economic potential of the regions of Ukraine]. *Efektivna ekonomika – Efficient Economy*, vol. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8346>
10. Chyzhova T. V. (2022) Yedyniy podatok ta yoho rol v suchasnomu pidpriemnytskomu prostori [Single tax and its role in the modern business space]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, vol. 41, pp. 131–136. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-41-24> (in Ukrainian)
11. Keynes J. M. (2009) Zahalna teoriia zainiatosti, protsenta i hroshei [The General Theory of Employment, Interest and Money]. 960 p.
12. Smith A. (2018) Bahatstvo narodiv: Doslidzhennia pro pryrodu ta prychny dobrobutu natsii [An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations]. Kyiv: Nash format, 736 p. (in Ukrainian)